

Проценко Н. В.,

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,
м. Кам'янець-Подільський*

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ТА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Стаття присвячена проблемам тестового контролю. Основна увага зосереджена на аналізі психологічної готовності студентів до виконання тестів.

Ключові слова: процес тестування, тестове завдання, психологічна готовність, навички і вміння, знання, особистісні характеристики.

Статья посвящена проблемам тестового контроля. Основное внимание сосредоточено на анализе психологической готовности студентов к выполнению тестов.

Ключевые слова: процесс тестирования, тестовое задание, психологическая готовность, навыки и умения, знание, личностные характеристики.

The article is devoted to the problems of testing. The main accent is made upon the analysis of students' psychological training for performing a test task.

Key words: testing process, test task, psychological training, skills and abilities, knowledge, personal characteristics.

Стратегічною лінією державної політики України є ідея інтенсифікації входження України до європейської спільноти. За умови трансформації українського суспільства та формування нової парадигми освіти зростає роль іноземної мови як джерела знань про країну і світ та її статус як навчального предмета, головної мету котрого визначає здатність студентів до міжкультурного спілкування й сформованість у них соціокультурної компетенції. Ведуться пошуки і впроваджуються нові форми і методи викладання іноземних мов, дієві і перспективні для її еволюції.

Одним із шляхів підвищення якості викладання іноземних мов є підвищення ефективності контролю знань, здійснення якого в навчальному процесі має на меті виявити якість засвоєння знань, виміряти її величину та дати цій якості певну оцінку [2; 3; 7]. Тому контроль знань завжди був, є і буде важливою складовою частиною навчального процесу. Викладач не лише пасивно фіксує фактичні знання студентів, але і впливає на хід та результати всього навчального процесу. Його завдання – знайти найефективніший засіб перевірки знань, щоб виявити досягнення студентів і стимулювати їх надалі оволодівати знаннями. Одним з таких засобів пе-

ревірки знань є тестовий контроль, який завдяки своїй здатності задовольняти основні вимоги, що висуваються до контролю (об'єктивність, надійність, валідність, практичність, економічність) [4, с. 273; 6], набув широкого розповсюдження.

Проблемі тестового контролю у навчанні іноземних мов присвячено багато розвідок, що охоплюють найрізноманітніші питання (Л. В. Банкевич, Ж. А. Вітковська, А. Ю. Горчев, Ю. В. Головач, І. І. Гутман, І. Я. Зимняя, В. О. Коккота, І. А. Рапопорт, С. Ю. Ніколаєва, О. П. Петрашук, В. Л. Скалкін, О. П. Петренко, D. Alderman, I. Alderson, L. Bachman, I. Carroll, A. Palmer, P. Allen, C. Chapelle, D. Harris, J. Oiler та інші).

Актуальність дослідження визначається посиленням інтересу науковців до вивчення проблем тестового контролю та його використання як одного з найоптимальніших засобів управління процесом навчання іноземної мови.

Метою роботи є дослідження психологічної готовності студентів до виконання тестових завдань, результат котрих визначає рівень сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування та комунікативної компетенції.

Test у перекладі з англійської мови означає "проба, перевірка". Термін у 1899 році ввів американський психолог Джеймс Кеттелю, хоча тести як метод оцінювання в навчальних закладах уперше почали використовувати у Великій Британії ще в 1864 році. "Тестування, або тестовий контроль, – це процедура визначення рівня підготовки фахівців у певній галузі знань, психологічного, фізичного та розумового стану, професійної придатності, обдарованості й інших якостей особи за допомогою системи спеціально підготовлених знань" [1, с. 214]. Від інших методів і прийомів оцінювання тестування відрізняється найбільшою об'єктивністю, сприяє дотриманню єдності вимог, перешкоджає випадковості при оцінюванні знань, скорочує час на перевірку. Окрім того, тести як форма контролю мають низку інших переваг:

- простота процедури запису відповіді, а отже, економія часу; незалежність оцінки від техніки письма;

- наявність кількісних показників для визначення повноти та глибини засвоєння матеріалу;

- можливість багаторазового повторення умов перевірки для з'ясування змін у рівні підготовки;

- створення умов для постійного зворотного зв'язку між тестованим і викладачем;

- зосередження уваги тестованого не на формуванні відповіді, а на осмисленні її суті;

- використання сучасних освітніх технологій – комп'ютерних і контролюючих систем;

- можливість одночасної перевірки значної кількості тестованих;
- незалежність результатів тестування від особистих стосунків викладача і тестованого.

Але є й мінуси:

- ймовірність випадкового вибору правильної відповіді;
- стандартизація мислення без урахування рівня розвитку особистості;
- велика затрата часу на складання тестових завдань, їх варіантів;
- чітке визначення рівня знань людини, а не її здібностей.

Оскільки тестовий контроль має значно більше переваг, ніж недоліків, його варто використовувати у навчанні іноземних мов.

Особливої уваги вимагає сьогодні питання формування психологічної готовності студентів до виконання тестів.

Зауважимо, що психологи ставляться до тестів неоднозначно. Вони не заперечують – в цілому тестування допомагає визначити рівень знань людини. Однак застерігають – чимало здібних і творчих людей можуть отримати низькі бали тільки тому, що не мають достатніх навичок складання тестів. Марина Смультсон, провідний фахівець Інституту психології вважає: “Тест показує остаточні знання. Але втрачається демонстрація процесу розв’язування поставленої задачі. А що, коли людина нестандартно мислить? А якщо хід думок був правильним, але людина допустила технічну помилку? Є ризик поставити людину в залежність від стандартизованих відповідей...”. Отже, повинна бути здійснена поступова, але ґрунтовна підготовка до тестування як у предметному, так і у психологічному плані. Така підготовка не може бути швидко організованою, короткотерміновою акцією, вона має носити системний характер, бути продуманою й вибудованою впродовж кількох років, починаючи з початкових класів середньої школи. Розуміючи значення тестування й перспективи, які воно відкриває перед учнями, завдання школи полягає саме в такій підготовці школярів до написання тестів. Учні, ставши студентами, повинні бути психологічно готовими до виконання тестових завдань.

Психологічна готовність студентів розглядається як цілісна структура, яка об’єднує два рівні. Перший рівень передбачає підготовку до тестування в ході тривалого системного навчання, що включає знайомство зі структурою та вимогами тестів до часу, відведеного на їх виконання, технікою роботи над кожним розділом, а також виконання окремих, подібних до тестових завдань. Другий рівень – це, власне, виконання завдань під час тестування.

Психологічну готовність студентів до виконання тестів можна визначити як комплекс мотивів, знань, умінь і навичок, особистісних якостей, які забезпечують успішне здійснення цієї діяльності. У структуру психологічної готовності особистості до тестової діяльності входять чотири

функціонально пов’язаних і взаємозумовлених компоненти – мотиваційний, когнітивний, операційний та особистісний.

Мотиваційний компонент психологічної готовності визначається як сукупність мотивів, адекватних змісту діяльності, і включає соціальні мотиви та мотиви особистісного розвитку, пов’язані із самопізнанням і самовдосконаленням особистості студента.

Когнітивний компонент психологічної готовності – це система знань, необхідних студенту для успішного виконання тестових завдань (у нашому випадку – це система знань про мову й механізми її функціонування).

Операційний компонент психологічної готовності – це комплекс умінь і навичок, які забезпечують успішність здійснення тестової діяльності.

Особистісний компонент психологічної готовності – це система особистісних характеристик студентів, які впливають на результат їх тестової діяльності.

Нагадаємо, що одним із завдань реформи освіти є організація навчально-виховної діяльності на гуманітарних засадах. Комунікативний підхід до навчання іноземних мов найбільш відповідає положенням гуманістичного навчання й завданням формування психологічної готовності студентів до тестування, яке також побудовано на засадах комунікативного підходу [5, с. 125]. Сучасна комунікативна методика передбачає використання різноманітних технологій, форм роботи для того, щоб забезпечити студентів активною мовленнєвою практикою на занятті з іноземної мови. Це сприятиме формуванню у студентів іншомовної мовленнєвої компетенції в різних видах мовної діяльності: аудіювання, читання, говоріння, письма. Це сприятиме також можливості отримати знання, уміння та навички, необхідні для виконання тестового завдання.

Таким чином, психологічна готовність студентів до виконання тестів здатна забезпечити успішне здійснення цієї діяльності. Крім того, слід пам’ятати, що мета тестування полягає не у виявленні та виправленні помилок студентів, а у визначенні рівня сформованості умінь і навичок іншомовного спілкування та комунікативної компетенції на основі оцінки того, наскільки досягнуті цілі завдань. Але лише з допомогою викладача, у співробітництві викладача зі студентом можливо досягнути цієї мети. Студенти повинні сприймати викладача як філологічно високоосвічену людину, яка презентує студентам культуру народів країн, мову яких вони вивчають.

Аналіз проблем тестового контролю є, на наш погляд, достатньо широким та перспективним і може слугувати основою для подальших досліджень.

Література:

1. Бунякіна Н. В. Тестовий контроль як складова частина кредитно-модульної системи навчання хімії. – Вища освіта в контексті Болонського процесу: збірник матеріалів міжнародної науково-методичної конференції, 18-21 листопада 2008 р. Полтава / Редкол.: В. О. Онищенко, В. А. Пашинський, О. М. Ніколаєнко, Н. К. Кочерга. – Полтава: АСМІ, 2008. – С. 214-216.
2. Зимняя И. Я. Психология обучения неродному языку. – М.: Русский язык, 1989. – 219 с.
3. Коккота В. А. Лингводидактическое тестирование: Науч.-теорет. пособие. – М.: Высш. шк., 1989. – 127 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – Вид. 2-е, випр. і перероб. / Кол. авт. під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
5. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе: Учебное пособие для студентов педагогических колледжей (Под ред. В. М. Филатова) / Серия “Среднее профессиональное образование.” – Ростов н/Д: “Феникс”, 2004. – 416 с.
6. Рапопорт И. А. К вопросу о надежности как об одном из критериев эффективности теста // Психология. – Киев: “Р.Ш.”, 1972. – Вып. 11. – С. 101-116.
7. Alderson J., Clapham C., Wall D. Language Test Construction and Evaluation. – Cambridge: Cambridge University Press, 1995. – 310 p.